

**ΠΟΡΙΣΜΑ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΔΕΣΠΩΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ
ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΗ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΕΝΑΝ ΓΟΝΕΑ
ΚΥΠΡΙΟ ΚΑΙ ΤΟΝ/ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟ/Η ΓΟΝΕΑ ΜΕ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΕΙΣΟΔΟ/ΔΙΑΜΟΝΗ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ**

(Αποτέλεσμα διερεύνησης παραπόνων)

Λευκωσία, Φεβρουάριος 2025

Βυζαντίου 5, 1^{ος} Όροφος, 2064 Στρόβολος, Λευκωσία

Τηλ. +357 22873200, Φαξ +357 22872365

Ιστοσελίδα: www.childcom.org.cy , Ηλ. Διεύθυνση: childcom@ccr.gov.cy

A. Εισαγωγή

1. Το παρόν Πόρισμα συντάχθηκε στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που μου παρέχονται από τους περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμους του 2007 και 2014 [N.74(I)/2007 και N.44(I)/2014], και ιδιαίτερα το άρθρο 4(1) (γ) (δ) και (ε) και (2) (δ) στη βάση διερεύνησης παραπόνων.
2. Πραγματεύεται τα κριτήρια και τις υπάρχουσες διαδικασίες αξιολόγησης των αιτήσεων για παροχή της κυπριακής υπηκοότητας σε παιδιά των οποίων ο/η ένας/μία γονέας είναι Κύπριος/α και ο/η δεύτερος/η γονέας από τρίτη χώρα και η είσοδος ή η παραμονή την Κύπρο ήταν παράνομη στη βάση του Άρθρου 109(1) του περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμου του 2002 (όπως τροποποιήθηκε).

B. Ιστορικό

3. Το θέμα της μη παραχώρησης της κυπριακής υπηκοότητας σε παιδιά τα οποία κατάγονται από Κύπριο/α πολίτη της Δημοκρατίας απασχολεί το Γραφείο μου την τελευταία περίπου δεκαετία, μετά τη λήψη σημαντικού αριθμού παραπόνων και έχει αποτελέσει αντικείμενο σειράς διερευνήσεων και αλληλογραφίας με το Υπουργείο Εσωτερικών ως αρμόδια Αρχή. Σκοπός του παρόντος Πορίσματος είναι να παρουσιάσει κενά και παραλείψεις σε επίπεδο νομοθεσίας, διαδικασιών και διοικητικών πρακτικών, τα οποία προέκυψαν μέσα από τη διερεύνηση παραπόνων που μου υποβλήθηκαν. Καθηκόντως, σε αυτό το πλαίσιο, και στη βάση της συμμόρφωσης με την υποχρέωση της Δημοκρατίας να διασφαλίζει το δικαίωμα των παιδιών στην υπηκοότητα, καταγράφω και υποβάλλω συστάσεις βασισμένες στη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού, στη Νομολογία της και σε Συστάσεις Διεθνών Οργανισμών, με παιδοκεντρική προσέγγιση για την αντιμετώπισή τους, ώστε να διασφαλίζεται ότι κανένα παιδί που διαβιοί στην Κύπρο δεν παραμένει de facto ή de jure ανιθαγενές.

4. Είναι σημαντικό να τονιστεί εκ προοιμίου ότι, παρόλο που το δικαίωμα στην υπηκοότητα δεν είναι απόλυτο και κάθε κράτος με τη νομοθεσία και τις πολιτικές που υιοθετεί μπορεί να εξασκεί τα κυριαρχικά του δικαιώματα ως προς την παραχώρηση υπηκοότητας εντούτοις, το κριτήριο αναγνώρισης υπηκοότητας ως εκ της καταγωγής ενός προσώπου από πολίτες του ίδιου κράτους, αποτελεί ένα εκ των πιο σημαντικών και συνήθων κριτηρίων, όπως άλλωστε και ο ίδιος ο περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμος το αναγνωρίζει ως τον κανόνα στο άρθρο 109 αυτού. Είναι η εξαίρεση στον κανόνα που δημιουργεί προβλήματα, αφού εξαιρούνται από την αυτόματη αναγνώριση της ιδιότητας του Κύπριου πολίτη, παιδιά μικτών γάμων μεταξύ Κυπρίων και αλλοδαπών, όταν ο αλλοδαπός γονέας έχει παράνομη είσοδο ή διαμονή στη Δημοκρατία. Σε τέτοια περίπτωση θα πρέπει να λάβει απόφαση το Υπουργικό Συμβούλιο για την παραχώρηση υπηκοότητας στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων που έχουν αποφασιστεί στο πλαίσιο της άσκησης της εν λόγω διακριτικής ευχέρειας.

5. Δεν μου έχει γνωστοποιηθεί και ως εκ τούτου δεν μπορώ να τοποθετηθώ όσον αφορά στους λόγους εισαγωγής αυτής της εξαίρεσης. Ωστόσο, όταν η νομοθεσία ή πολιτικές που εφαρμόζονται δύνανται να έχουν αυθαίρετο ή δυσανάλογο αντίκτυπο στα δικαιώματα παιδιών που γεννιούνται ή/και μεγαλώνουν στο έδαφος της Δημοκρατίας ή από γονείς συγκεκριμένων ομάδων, τότε η εναρμόνιση των πολιτικών αυτών με τρόπο που να συνάδει με τις υποχρεώσεις των Κρατών που απορρέουν από διεθνείς Συμβάσεις που τα δεσμεύουν είναι επιτακτική και θα πρέπει να επιτελεστεί άμεσα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ακόμη και στις περιπτώσεις όπου ένα κράτος δεν έχει προσχωρήσει σε οποιαδήποτε από τις σχετικές με την ιθαγένεια διεθνείς Συμβάσεις, πρέπει να ακολουθούνται βασικές αρχές απαραίτητες για τη δίκαιη και αποτελεσματική λήψη αποφάσεων, στη βάση των διεθνών προτύπων προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ούτως ώστε κανένα παιδί να μην παραμένει είτε de facto είτε de jure ανιθαγενές. Τονίζω δε ότι, η υπηκοότητα αποτελεί μέρος της ταυτότητας κάθε παιδιού και μέρος της ιδιωτικής του ζωής, δικαιώματα που επίσης προστατεύονται και κατοχυρώνονται από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού και ως εκ τούτου, ακόμα και εάν ένα παιδί που κατάγεται από Κύπριο/α

γονέα και που στις περισσότερες φορές γεννιέται ή/και μεγαλώνει στην Κύπρο δεν είναι ανιθαγενές, η παραχώρηση υπηκοότητας αποτελεί υποχρέωση στο πλαίσιο της αναγνώρισης και προστασίας άλλων του δικαιωμάτων.

6. Σε κάθε περίπτωση, η απόδοση υπηκοότητας σε ένα παιδί θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το συμφέρον του παιδιού και τους οικογενειακούς και κοινωνικο-πολιτικούς δεσμούς του παιδιού, ανεξαρτήτως του καθεστώτος των γονέων. Το γεγονός ότι περί τις **3500^{1,2} αιτήσεις παιδιών μικτών γάμων για υπηκοότητα εκκρεμούν, ενώ κάποια από αυτά τα παιδιά δεν έχουν καμία υπηκοότητα και διαβιούν για χρόνια ως ανιθαγενή**, εγείρει προβληματισμό για την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο, αφού τα παιδιά αυτά αντιμετωπίζουν σοβαρούς περιορισμούς αναφορικά με την πρόσβαση τους σε βασικές δημόσιες υπηρεσίες όπως το σύστημα υγείας, την κοινωνική ασφάλιση και τις κοινωνικές παροχές. Παράλληλα, τα παιδιά αυτά έρχονται αντιμέτωπα με σωρεία δυσκολιών που προκύπτουν από την κατάσταση στην οποία βρίσκονται όπως η μη δυνατότητα απόκτησης ταξιδιωτικών εγγράφων, αλλά και συμμετοχής σε εκπαιδευτικές και κοινωνικές δραστηριότητες. Περαιτέρω, με την ενηλικίωση τους, πολλά από τα παιδιά αυτά παραμένουν εντελώς μετέωρα και πολλές φορές χωρίς πρόσβαση καν σε άδεια παραμονής τους στη χώρα, αφού ως ενήλικες αντιμετωπίζονται πλέον διαφορετικά και σε σχέση με τη διαμονή τους στη Δημοκρατία. Η αντιμετώπιση του ζητήματος της υπηκοότητας για τα παιδιά στην Κύπρο είναι θέμα νομικής συμμόρφωσης στη βάση των διεθνών Συμβάσεων που η Κυπριακή Δημοκρατία (ΚΔ) έχει κυρώσει, αλλά ταυτόχρονα και κοινωνικής δικαιοσύνης και μακροπρόθεσμης πολιτικής σταθερότητας.

¹ 774 αιτήσεις παιδιών που εμπίπτουν στα κριτήρια και 2928 αιτήσεις παιδιών που δεν εμπίπτουν στα κριτήρια που έθεσε το Υπουργικό Συμβούλιο, σύμφωνα με επιστολή Υπουργού Εσωτερικών, ημερομηνίας 31/01/2024, Αρ. Φακ.: 06.11.001.004

² Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο αριθμός αυτός αποτελεί τον αριθμό των παιδιών που έχουν κάνει ήδη αίτηση για παροχή υπηκοότητας, συνεπώς ο πραγματικός αριθμός παιδιών που διαβιούν στην Κύπρο χωρίς καμία υπηκοότητα δύναται να είναι πολύ μεγαλύτερος.

Γ. Νομικό Πλαίσιο

7. Η υποχρέωση της ΚΔ να παραχωρεί υπηκοότητα σε οποιοδήποτε παιδί που είτε για πραγματικό, νομικό ή άλλο λόγο δεν έχει κάποια υπηκοότητα ή όταν το δικαίωμα του σε υπηκοότητα πηγάζει από το δικαίωμα του στην ταυτότητα και την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, απορρέει από σωρεία διεθνών Συμβάσεων που η ΚΔ έχει κυρώσει. Οι αρχές επίσης που διέπουν την παραχώρηση υπηκοότητας απορρέουν και από άλλες διεθνείς συμβάσεις τις οποίες η Κύπρος δυστυχώς δεν έχει κυρώσει μέχρι σήμερα, οι οποίες εντούτοις περιλαμβάνουν βασικές αρχές για τα κριτήρια και προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο η υπηκοότητα αποτελεί το νομικό δεσμό, από τον οποίο απορρέουν δικαιώματα και υποχρεώσεις, που έχει ως βάση του ουσιαστικά την πραγματική σύνδεση ενός προσώπου με ένα κράτος παρά με οποιονδήποτε άλλο κράτος³.

8. Παρακάτω παρατίθενται συνοπτικά οι Συμβάσεις από τις οποίες απορρέουν οι σχετικές υποχρεώσεις της Δημοκρατίας:

- Το Άρθρο 7 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού την οποία η ΚΔ έχει κυρώσει, αναφέρει ότι -:
 - «1. Το παιδί εγγράφεται στο ληξιαρχείο αμέσως μετά τη γέννησή του και έχει από εκείνη τη στιγμή το δικαίωμα ονόματος, το δικαίωμα να αποκτήσει ιθαγένεια, και, στο μέτρο του δυνατού, το δικαίωμα να γνωρίζει τους γονείς του και να ανατραφεί από αυτούς.
 - 2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν για τη θέση σε εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους και με τις υποχρεώσεις που τους επιβάλλουν οι ισχύουσες σ' αυτό το πεδίο διεθνείς συνθήκες, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, ελλείψει αυτών, το παιδί θα ήταν άπατρις».

³ Liechtenstein v Guatemala (“Re Nottebohm”) 1955.

- Στο Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα (η ΚΔ το έχει κυρώσει) στο Άρθρο 24(3) αναφέρεται ότι -: «Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να αποκτήσει ιθαγένεια».
- Σχετικές με την ιθαγένεια είναι οι πιο κάτω Συμβάσεις, τις οποίες η ΚΔ δεν έχει κυρώσει μέχρι σήμερα:
 - Σύμβαση του 1954 για το Καθεστώς των Ανιθαγενών⁴.
 - Σύμβαση για τη Μείωση της Ανιθαγενείας του 1961⁵.
 - Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ιθαγένεια του 1997⁶.
 - Ευρωπαϊκή Σύμβαση του 2006 για την Αποφυγή της Ανιθαγενείας στις περιπτώσεις Διαδοχής Κρατών⁷.

Ειδικότερα το Άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Ιθαγένεια του 1997, καθορίζει τα ακόλουθα:

«1. Κάθε Κράτος μέλος πρέπει να προβλέπει στο εσωτερικό του δίκαιο την αυτοδίκαιη κτήση της ιθαγενείας του από τα παρακάτω πρόσωπα:

α. από τα παιδιά, όταν ένας από τους γονείς τους έχει κατά το χρόνο γέννησής τους, την ιθαγένεια του Κράτους μέλους, με εξαίρεση ό,τι ορίζεται από το εσωτερικό δίκαιο για τα παιδιά που γεννήθηκαν στο εξωτερικό. Όσον αφορά τα παιδιά των οποίων η πατρική συγγένεια δημιουργείται με αναγνώριση, δικαστική απόφαση ή παρόμοια διαδικασία, κάθε Κράτος μέλος μπορεί να ορίσει ότι το παιδί αποκτά την ιθαγένεια του βάσει διαδικασίας που προβλέπεται από το εσωτερικό του δίκαιο,

β. από τα νεογέννητα – έκθετα παιδιά που βρίσκονται στο έδαφός του και κινδυνεύουν να μην αποκτήσουν κάποια ιθαγένεια.

⁴ Το περιεχόμενο των εν λόγω Συμβάσεων έχει περιγραφεί αναλυτικά σε σχετική Τοποθέτηση της Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία έχει κοινοποιηθεί προς όλους τους αρμόδιους φορείς, με τίτλο «Τοποθέτηση Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με τη ρύθμιση του νομικού καθεστώτος και των δικαιωμάτων των προσώπων χωρίς ιθαγένεια», Δράση 4/2014, 9 Μαΐου 2014.

⁵ Ο.π.

⁶ Ο.π.

⁷ Ο.π.

2. Κάθε Κράτος μέλος πρέπει να προβλέπει στο εσωτερικό του δίκαιο τον τρόπο κτήσης της ιθαγένειάς του από τα παιδιά που γεννιούνται στο έδαφος του και δεν αποκτούν με τη γέννηση άλλη ιθαγένεια. Αυτή η ιθαγένεια πρέπει να χορηγείται:

α. αυτοδίκαια με τη γέννηση, ή

β. στη συνέχεια, στα παιδιά που είναι ανιθαγενή, βάσει αίτησης που υποβάλλεται στην αρμόδια αρχή από ή για λογαριασμό του ενδιαφερόμενου παιδιού, με τρόπο που ορίζεται στο εσωτερικό δίκαιο του Κράτους μέλους. Η αίτηση μπορεί να εξαρτάται από τη νόμιμη και συνήθη διαμονή στο έδαφος του κατά την περίοδο που προηγείται της υποβολής της, που σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει την πενταετία

3. Κάθε Κράτος μέλος υποχρεούται να ορίζει στο εσωτερικό του δίκαιο τη δυνατότητα κτήσης της ιθαγένειας με πολιτογράφηση για τα πρόσωπα που διαμένουν νόμιμα και έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο έδαφος του. Η σχετική νομοθεσία δεν πρέπει να προβλέπει ως προϋπόθεση για την πολιτογράφηση περίοδο διαμονής, που προηγείται της υποβολής της σχετικής αίτησης, πλέον της δεκαετίας.

4. Κάθε Κράτος μέλος υποχρεούται να διευκολύνει κατ' εφαρμογή του εσωτερικού του δικαίου την κτήση της ιθαγένειάς του για τα παρακάτω πρόσωπα:

α. τους συζύγους των πολιτών του,

β. τα παιδιά των πολιτών του που υπάγονται στην εξαίρεση της παραγράφου 1 εδάφιο α του παρόντος άρθρου,

γ. τα παιδιά όταν ένας εκ των γονέων τους αποκτά ή έχει ήδη αποκτήσει την ιθαγένειά του,

δ. τα παιδιά που υιοθετούνται από τους πολίτες του,

ε. τα πρόσωπα που γεννήθηκαν στο έδαφος του και έχουν νόμιμη και συνήθη διαμονή σ' αυτό,

στ. τα πρόσωπα που έχουν νόμιμη και συνήθη διαμονή στο έδαφός του για χρονικό διάστημα που αρχίζει πριν τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους. Το χρονικό διάστημα μπορεί να καθορισθεί από το εσωτερικό δίκαιο του ενδιαφερόμενου Κράτους μέρους,

ζ. τους ανιθαγενείς και τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες που έχουν τη νόμιμη και συνήθη διαμονή τους στο έδαφός του».

9. Περαιτέρω, το δικαίωμα σε υπηκοότητα και η δυνατότητα πρόσβασης σε αυτή έχει αναγνωριστεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) ότι εμπίπτει στο δικαίωμα στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, το οποίο προστατεύεται από το Άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Το ΕΔΑΔ αναγνώρισε με τη νομολογία του τη θετική υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών, ανάλογα με τις περιστάσεις κάθε υπόθεσης και υπό προϋποθέσεις, να παραχωρούν υπηκοότητα στο πλαίσιο του σεβασμού του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής⁸.

Δ. Διαπιστώσεις και Συστάσεις

10. Στη βάση των διεθνών υποχρεώσεων της ΚΔ που αυτή τη στιγμή απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, την ΕΣΔΑ και το Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα, αλλά και στη βάση των αρχών που καθορίζονται σε διεθνείς και ευρωπαϊκές Συμβάσεις στις οποίες η ΚΔ δεν έχει προσχωρήσει, αναφέρω θέματα που έχω διερευνήσει μέσω αλληλογραφίας μου με το Υπουργείο Εσωτερικών ως αρμόδια αρχή επί σειρά ετών ή μέσω παραπόνων που έχουν υποβληθεί στο γραφείο μου και αφορούν την παραχώρηση υπηκοότητας σε παιδιά μικτών γάμων που διαβιούν στην Κύπρο και δεν μπορούν να αποκτήσουν την κυπριακή υπηκοότητα λόγω των προνοιών της σχετικής νομοθεσίας ή/και της ακολουθούμενης πολιτικής. Οι παρατηρήσεις μου υποβλήθηκαν και στη σχετική

⁸ Uner v. the Netherlands, application no. 46410/99, judgement of 5 July 2005, §59; Slivenko v. Latvia, application no. 48321/99 judgement of 9 October 2003, Genovese v Malta, Application No 53124/09.

Συνεδρίαση⁹ της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών.

ΜΗ ΚΥΡΩΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Διαπίστωση: Η μη προσχώρηση της ΚΔ σε καμία από τις Συμβάσεις που αναφέρονται στο νομικό πλαίσιο και αφορούν την ιθαγένεια, αφήνει εκτεθειμένη την ΚΔ στη διεθνή αρένα και συμβάλλει στην αδυναμία υιοθέτησης των αρχών που τις διέπουν και οι οποίες συμβάλλουν στην εφαρμογή νομοθεσιών και διοικητικών πρακτικών που αποτελούν τον πυρήνα ενός κράτους δικαίου.

Σύσταση 1: Η προσχώρηση της ΚΔ στις πιο πάνω Συμβάσεις θα διασφαλίσει την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τα άτομα που διαβιούν εντός της επικράτειάς της και παραμένουν χωρίς ιθαγένεια.

ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

Διαπίστωση: Παρατηρείται υπέρμετρη καθυστέρηση στην αξιολόγηση των αιτήσεων που υποβάλλονται από παιδιά, η οποία δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με κανένα τρόπο. Τονίζω ότι, ακόμη δεν έχω λάβει απάντηση για την περίπτωση του παιδιού με το οποίο επισκέφθηκα το Γραφείο σας στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας των Δικαιωμάτων του Παιδιού και του οποίου **η αίτηση για κυπριακή υπηκοότητα εξετάζεται από το 2008**¹⁰. Το παιδί βρίσκεται από 3 μηνών στην Κύπρο, έχει φοιτήσει σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης του κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος και η άδεια παραμονής που διαθέτει θα λήξει με την αποφοίτησή της από το σχολείο την επόμενη σχολική χρονιά. Αυτή τη στιγμή το παιδί δεν μπορεί να επιλέξει με ποιο τρόπο θα συνεχίσει τις σπουδές της σε ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, λόγω της αβεβαιότητας που προκύπτει από το καθεστώς της. Σημειώνεται ότι, στη βάση της κείμενης νομοθεσίας τα παιδιά δεν έχουν

⁹ Δευτέρα, 27 Ιανουαρίου 2025, 10:15 π.μ.

¹⁰ Για την περίπτωση του συγκεκριμένου παιδιού έχετε λάβει ενημέρωση με επιστολή μου, ημερομηνίας 27/11/2024 και ταυτάριθμη υπενθύμιση στις 10/01/2025.

ούτε δικαίωμα υποβολής αίτησης για πολιτογράφηση πριν την ενηλικίωση τους στη βάση της συνεχούς και νόμιμης διαμονής τους στη Δημοκρατία, όπως ορίζεται και στο Άρθρο 6(4)(στ) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Ιθαγένεια, ενώ με την ενηλικίωση τους μπορεί να μην είναι σε θέση να υποβάλουν αίτηση ούτε για πολιτογράφηση αφού ενδεχομένως να μην έχουν άδεια διαμονής. Και αυτό παρότι ο/η ένας/μία γονέας είναι Κύπριος/α πολίτης.

Σύσταση 2: Υιοθέτηση διαδικασιών για άμεση εξέταση των αιτήσεων που εκκρεμούν για παροχή υπηκοότητας προς παιδιά. Σε αυτό το πλαίσιο, παρακαλώ όπως ενημερωθώ και για τον χειρισμό των 62 περιπτώσεων παιδιών που έχουν υποβάλει παράπλονο για το συγκεκριμένο θέμα στο Γραφείο μου. Αναφέρομαι δε σε εκ νέου χειρισμό των περιπτώσεων μετά την υιοθέτηση των συστάσεών μου που καταγράφονται στην παρούσα Έκθεση. Επισυνάπτεται ο σχετικός κατάλογος με τα στοιχεία των παιδιών.

Σύσταση 3: Ενσωμάτωση στη σχετική νομοθεσία πρόνοιας για υποβολή αίτησης για πολιτογράφηση και από παιδιά, η οποία μπορεί να υποβάλλεται μέσω των γονέων τους.

ΜΗ ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

Διαπίστωση: Έχει διαπιστωθεί ότι σε κάποιες περιπτώσεις λειτουργοί της αρμόδιας Αρχής αρνούνται την παραλαβή αιτήσεων, ιδίως όταν αυτή υποβάλλεται από Τουρκοκύπριο γονέα ο/η οποίος/α έχει παιδιά με γονέα Τούρκο υπήκοο. Εντούτοις, η ΚΔ στη βάση του Συντάγματος δεν μπορεί αυθαίρετα να αρνηθεί να παραλάβει αίτηση από πολίτη. Στο Άρθρο 29 του Συντάγματος καθορίζεται το δικαίωμα της αναφοράς στους πολίτες, δηλαδή να υποβάλλουν γραπτές αιτήσεις ή αναφορές προς οποιονδήποτε κρατική αρχή και να λαμβάνουν απάντηση εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Το κράτος έχει την υποχρέωση να παραλάβει και να εξετάσει την αίτηση.

Σύσταση 4: Το συνταγματικό αυτό δικαίωμα των πολιτών θα πρέπει να κατοχυρωθεί από την αρμόδια Αρχή διαμέσου της διαβίβασης γραπτών οδηγιών προς όλους τους λειτουργούς για παραλαβή των αιτήσεων που υποβάλλονται από οποιονδήποτε άτομο, χωρίς καμία διάκριση. Για σκοπούς διαφάνειας της διαδικασίας παραλαβής αιτήσεων,

αυτή θα πρέπει να συνοδεύεται από την παράδοση αποδεικτικού παραλαβής προς τον/την πολίτη, το οποίο θα περιλαμβάνει τουλάχιστον ημερομηνία παραλαβής, αλλά και αύξων αριθμό της αίτησης.

ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΟΥ ΕΜΠΙΠΤΟΥΝ ΣΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Διαπίστωση: Διαμέσου επιστολής¹¹ του Υπουργού Εσωτερικών έχω ενημερωθεί ότι, από το 2007 που εφαρμόζονται τα κριτήρια έχουν εγκριθεί συνολικά 1923 αιτήματα μέσω 36 υποβληθέντων προτάσεων στο Υπουργικό Συμβούλιο. Σημειώνω ωστόσο, ότι εκκρεμούν 774 αιτήσεις παιδιών που εμπίπτουν στα κριτήρια και 2928 αιτήσεις παιδιών που δεν εμπίπτουν στα κριτήρια που έθεσε το Υπουργικό Συμβούλιο¹². Κατά τη σχετική Συνεδρίαση¹³ της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών αναφέρθηκε ότι κατά το 2024 εγκρίθηκαν 96 αιτήσεις παιδιών που εμπίπτουν στα κριτήρια. Εάν και εφόσον κάθε χρόνο εγκρίνονται περί τις 100 αιτήσεις παιδιών, αυτό σημαίνει ότι για κάποια από αυτά τα παιδιά η διαδικασία θα διαρκέσει άλλα 7 χρόνια, παρόλο που έχει εξεταστεί η αίτησή τους και εμπίπτουν στα κριτήρια.

Σύσταση 5: Άμεση εκχώρηση της αρμοδιότητας του Υπουργικού Συμβουλίου σε ανώτερους λειτουργούς του Υπουργείου Εσωτερικών για διεκπεραίωση της διαδικασίας έγκρισης των περί 700 αιτήσεων που εκκρεμούν και εμπίπτουν στα κριτήρια εντός 2 μηνών.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Διαπίστωση: Στη βάση των παραπόνων που έχω λάβει, με τα κριτήρια που έχει θέσει το Υπουργικό Συμβούλιο για την παροχή υπηρεσιότητας σε παιδιά όταν ο ένας γονέας έχει

¹¹ Επιστολή Υπουργού Εσωτερικών, ημερομηνίας 24/07/2024, Αρ. Φακ.: 06.11.001.004

¹² Επιστολή Υπουργού Εσωτερικών, ημερομηνίας 31/01/2024, Αρ. Φακ.: 06.11.001.004

¹³ Δευτέρα, 27 Ιανουαρίου 2025, 10:15 π.μ.

παράνομη είσοδο/διαμονή στην Κ.Δ. αποκλείονται στην πράξη οι ακόλουθες ομάδες παιδιών:

I. Ένας/μία γονέας με καθεστώς πρόσφυγα και ένας/μία Κύπριος/α

Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, τα άτομα που ζητούν διεθνή προστασία δεν πρέπει να τιμωρούνται για την παράνομη είσοδο, εφόσον προέρχονται από χώρες όπου κινδυνεύουν και δεν μπορούν να εισέλθουν με νόμιμο τρόπο. Η παράνομη είσοδος συχνά αποτελεί το μόνο διαθέσιμο μέσο διαφυγής από διώξεις, πολέμους ή σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συνεπώς, οι συνθήκες άφιξης του/της γονέα, οι οποίες αναγνωρίζονται στη συνέχεια από την Κ.Δ. ως αναπόφευκτες λόγω των συνθηκών στη χώρα καταγωγής του/της γονέα, δεν μπορούν στη συνέχεια, να αποτελούν κριτήριο απόρριψης της αίτησης του παιδιού για υπηκοότητα. Ακόμη και στο άρθρο 7(1) του Περί Προσφύγων Νόμου του 2000 αναφέρεται ότι *«αιτητής, ο οποίος εισέρχεται ή εισήλθε στη Δημοκρατία παράνομα, δεν υπόκειται σε τιμωρία λόγω μόνο της παράνομης εισόδου ή διαμονής του, νοουμένου ότι παρουσιάζεται, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, στις αρχές και εκθέτει τους λόγους της παράνομης εισόδου ή διαμονής του»*. Κατά συνέπεια, η Κ.Δ. δεν μπορεί στη συνέχεια να λειτουργεί τιμωρητικά προς τα παιδιά των ατόμων τα οποία αναγνωρίζεται και από το διεθνές και το εθνικό δίκαιο ότι δεν μπορούσαν να εισέλθουν διαφορετικά για να ζητήσουν προστασία. Η μη συμπερίληψη της συγκεκριμένης ομάδας είναι αντίθετη με το πνεύμα προστασίας και ασφάλειας που η διεθνής και εθνική νομοθεσία αποσκοπεί να παρέχει σε αυτή την ευάλωτη ομάδα, ενώ ταυτόχρονα δεν συνάδει με τις διεθνείς υποχρεώσεις¹⁴ της Δημοκρατίας.

¹⁴ Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

II. Ένας/μία γονέας Κύπριος και ο/η δεύτερος/η με παράνομη είσοδο/διαμονή στο παρελθόν

Υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο ένας/μία γονέας εισήλθε ή διέμεινε στο παρελθόν παράνομα στην ΚΔ, στη συνέχεια έφυγε και εισήλθε σε μελλοντικό χρόνο νόμιμα. Στο άτομο αυτό μπορεί να παραχωρηθούν σε κατοπινό στάδιο άδειες διαμονής και εργασίας, ωστόσο το παιδί που αποκτά με Κύπριο υπήκοο δεν μπορεί να λάβει την κυπριακή υπηκοότητα, αφού λαμβάνεται υπόψη η παράνομη είσοδος ή/και διαμονή του γονέα που έγινε στο παρελθόν. Ιδίου χειρισμού τυγχάνουν και οι περιπτώσεις όπου η παράνομη είσοδος του/της γονέα έγινε όταν ο/η γονέας ήταν στη βρεφική ή/και παιδική ηλικία. Το παιδί αυτό παρόλο που ζει έκτοτε στην ΚΔ, ακόμα και στην ενηλικίωσή του και κατά τη σύναψη γάμου με Κύπριο/α δεν μπορεί στο παιδί του να παραχωρηθεί η υπηκοότητα.

Παράλληλα, στα κριτήρια που έχει θεσπίσει το Υπουργικό Συμβούλιο για κατ' εξαίρεση παραχώρηση της κυπριακής υπηκοότητας όταν ο/η ένας/μία γονέας είναι Κύπριος πολίτης και ο/η άλλος/η αλλοδαπός/ή, ο/η οποίος/α εισήλθε παράνομα ή διαμένει παράνομα στη Δημοκρατία, περιλαμβάνονται μόνο παιδιά των οποίων ο/η αλλοδαπός/ή γονέας δεν είναι Τούρκος υπήκοος, αλλά υπήκοος άλλης χώρας (ευρωπαϊός υπήκοος ή άλλων χωρών με τις οποίες ισχύει το καθεστώς της αμοιβαιότητας). Στο παρόν στάδιο δεν έχει διερευνηθεί στη βάση ποιων κριτηρίων έχει αναπτυχθεί το καθεστώς της αμοιβαιότητας και γιατί έχει αναπτυχθεί μόνο με συγκεκριμένες χώρες, ούτε και γιατί η υπηκοότητα παραχωρείται μόνο σε παιδιά των οποίων ο/η γονέας κατάγεται από χώρες που ισχύει αυτό το καθεστώς. Με απλά λόγια, δεν είναι κατανοητό γιατί η παράνομη είσοδος/διαμονή νομιμοποιείται και επιτρέπεται αν έρχεσαι από κάποιες χώρες, αλλά δεν νομιμοποιείται αν έρχεσαι από άλλες χώρες.

Συναφώς αναφέρεται μια από τις τέσσερις βασικές αρχές της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του παιδιού είναι αυτή της ίσης μεταχείρισης και απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων **του παιδιού ή των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του** ή της εθνικής, εθνοτικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης.

III. Μονογονέας Κύπριος και ο δεύτερος γονέας είναι μεν γνωστός, αλλά έχει εξαφανιστεί από τη ζωή του παιδιού

Πρόνοια θα πρέπει να ληφθεί και για περιπτώσεις όπου ο/η Κύπριος/α γονέας παραμένει μονογονέας και ο δεύτερος γονέας είναι μεν γνωστός, αλλά έχει εξαφανιστεί από τη ζωή του παιδιού. Τέτοιες περιπτώσεις μπορεί να είναι:

- Ο δεύτερος γονέας να είναι αιτητής/ρια διεθνούς προστασίας, ο/η οποίος/α έχει αναγνωρίσει το παιδί του, η αίτησή του για καθεστώς διεθνούς προστασίας να έχει απορριφθεί, απελαύνεται στη χώρα καταγωγής του και διακόπτει κάθε επικοινωνία και επαφή με το παιδί του. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο/η Κύπριος/α γονέας παραμένει στην Κύπρο ως μονογονέας με παιδί χωρίς υπηκοότητα λόγω της παράνομης εισόδου του γονέα-αιτητή ασύλου στην ΚΔ.
- Μονογονέας Κύπριος ο/η οποίος/α απέκτησε την κυπριακή υπηκοότητα μέσω εγγραφής και έχει αποπονηθεί την πρώτη του υπηκοότητα¹⁵. Στη συνέχεια, χωρίζει από τον/την Κύπριο/α σύζυγο και κάνει παιδί με Κύπριο, ο/η οποίος/α ωστόσο δεν αναγνωρίζει το παιδί. Συνεπώς, το παιδί παραμένει ανιθαγενές αφού δεν μπορεί να αποκτήσει την υπηκοότητα της μητέρας¹⁶.
- Μονογονέας Κύπριος/α ο/η οποίος/α παρόλο που έχει την αποκλειστική κηδεμονία του παιδιού λαμβάνεται υπόψη το προηγούμενο καθεστώς εισόδου και παραμονής του άλλου γονέα.

Σύσταση 6: Άμεσες ενέργειες για συμπερίληψη των ακόλουθων κατηγοριών στα κριτήρια του Υπουργικού Συμβουλίου:

- i. Παιδιά με έναν ή/και τους δύο γονείς με καθεστώς πρόσφυγα ή συμπληρωματικής προστασίας.

¹⁵ Στη χώρα καταγωγής δεν είναι αποδεκτή η διπλή υπηκοότητα.

¹⁶ Σύμφωνα με τον Περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμο και συγκεκριμένα την τέταρτη επιφύλαξη του άρθρου 110(2), πρόσωπο που απέκτησε την κυπριακή υπηκοότητα σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω άρθρου δεν δύναται να μεταφέρει το δικαίωμα εγγραφής ως Κύπριου πολίτη σε τέκνο του που δεν είναι τέκνο του/της Κύπριου/Κύπριας συζύγου.

- ii. Παιδιά με έναν γονέα με παράνομη είσοδο ή διαμονή στην Κ.Δ. στο παρελθόν, ο/η οποίος/α έχει τη στιγμή της αίτησης νόμιμη παραμονή στην Κ.Δ.
- iii. Παιδιά μονογονεϊκών οικογενειών, με προσκόμιση στοιχείων που να αποδεικνύουν ότι δεν μπορεί να ανακτηθεί υπηκοότητα από τον/τη δεύτερο/η γονέα.

ΜΗ ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΜΠΙΠΤΟΥΝ ΣΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Διαπίστωση: Για όσα παιδιά δεν εμπίπτουν στα κριτήρια του Υπουργικού Συμβουλίου αποστέλλεται επιστολή από την αρμόδια Αρχή στην οποία αναγράφεται το ακόλουθο:

«Συνεπώς η αίτηση για εγγραφή των παιδιών του κου δεν μπορεί να προωθηθεί επί του παρόντος, αλλά τίθεται σε λίστα αναμονής μέχρι την ενδεχόμενη επέκταση των κριτηρίων του Υπουργικού Συμβουλίου».

Η εν λόγω πράξη της διοίκησης στερεί από τους πολίτες το δικαίωμα να ασκήσουν το δικαίωμα τους να αποταθούν στο Δικαστήριο για να προσβάλουν την εν λόγω απόφαση σύμφωνα με το Άρθρο 146 του Συντάγματος, ενώ παραβιάζει και τις γενικές αρχές διοικητικού δικαίου αφού η αρμόδια αρχή δεν τους δίνει σαφής θετική ή αρνητική απάντηση στο αίτημά τους. Η υποχρέωση αυτή των Κρατών ορίζεται και στο άρθρο 12 της Ευρωπαϊκής Σύμβαση για την Ιθαγένεια¹⁷ όπου αναφέρεται ότι, «Κάθε Κράτος μέρος υποχρεούται να προβλέπει την άσκηση προσφυγής, διοικητικής ή δικαστικής, σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο κατά των αποφάσεων που αφορούν στην κτήση, διατήρηση, απώλεια, ανάκτηση ή στην έκδοση πιστοποιητικού ιθαγένειας». Το αποτέλεσμα της πρακτικής που ακολουθεί η αρμόδια Αρχή αφήνει χιλιάδες παιδιά που ζουν στην Κύπρο χωρίς ιθαγένεια, αφού τα κριτήρια που έχουν τεθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 14/02/2007 και έχουν τροποποιηθεί στις 21/02/2024 δεν περιλαμβάνουν καμία από τις ομάδες παιδιών που ανήκουν στις κατηγορίες που περιγράφονται παραπάνω και δεν τους

¹⁷ Η Κύπρος δεν έχει μέχρι σήμερα υπογράψει την εν λόγω Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, ωστόσο οι διατάξεις της πρέπει να λειτουργούν ως πηγή κατευθυντήριων γραμμών και για την Κ.Δ.

δίνεται καν μια απάντηση με αποτέλεσμα να μην μπορούν να προχωρήσουν στην προσβολή της απόφασης, αφού με τον τρόπο αυτό η διοίκηση δεν απορρίπτει την αίτηση. Κατά συνέπεια, για περισσότερα από 18 χρόνια τα παιδιά αυτά έχουν παραμείνει χωρίς ιθαγένεια και χωρίς μέσο για να μπορούν να προσβάλουν την απόφαση.

Σύσταση 7: Μετά από την εφαρμογή της Σύστασης 6 του παρόντος Πορίσματος, σε όσα παιδιά δεν εμπίπτουν στα κριτήρια, να σταλεί επιστολή απόρριψης της αίτησης, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους πολίτες να προσβάλουν αυτή την απόφαση, εάν το επιθυμούν.

Ε. Παράλληλες Διαπιστώσεις

11. Στο παρόν Πόρισμα δεν έχει συμπεριληφθεί η κατηγορία των παιδιών στις περιπτώσεις όπου και οι δύο γονείς είναι με καθεστώς πρόσφυγα, αφού ο αποκλεισμός των εν λόγω παιδιών δεν προκύπτει από το άρθρο 109 της νομοθεσίας. Ωστόσο, θα πρέπει και για αυτή την κατηγορία να ενεργοποιηθούν άμεσα οι μηχανισμοί για συμπερίληψή της στον περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμο του 2002 ή/και στον περί Προσφύγων Νόμο του 2000, αφού και οι δύο γονείς δεν μπορούν να αποταθούν στις αρχές της δικής τους χώρας για να αιτηθούν υπηκοότητα για το παιδί και κατά συνέπεια τα παιδιά παραμένουν de jure ανιθαγενή.

12. Παράλληλα, δεν έχω προβεί σε τοποθέτηση σε σχέση με την υιοθέτηση της εξαίρεσης¹⁸ για την παραχώρηση υπηκοότητας δυνάμει καταγωγής, και κατά πόσο αυτή επηρεάζει ιδιαίτερα ή σε δυσανάλογο βαθμό τα παιδιά με τον/τη ένα/μία γονέα Τουρκοκύπριο/α που διαμένει στις κατεχόμενες περιοχές και τον/τη δεύτερο/η γονέα Τούρκο υπήκοο. Μέχρι σήμερα, κατά τις διερευνήσεις μου προς την αρμόδια Αρχή δεν μου έχει απαντηθεί το ερώτημα για τον σκοπό υιοθέτησης της εν λόγω εξαίρεσης. Ως εκ τούτου, επιφυλάσσομαι να τοποθετηθώ για το θέμα, κατά πόσο είναι αναγκαία και αναλογική η υιοθέτηση της εν λόγω επιφύλαξης, όταν λάβω απάντηση στο ερώτημα περί του σκοπού υιοθέτησης από την αρμόδια Αρχή. Αναγνωρίζω την πολιτική διάσταση της παραχώρησης υπηκοότητας σε παιδιά των οποίων ο/η

¹⁸ Δεν παραχωρείται αυτόματα σε περιπτώσεις όπου η είσοδος ή παραμονή στην Κύπρο οποιουδήποτε των γονέων του εν λόγω προσώπου ήταν παράνομη.

ένας/μία γονέας είναι Τούρκος υπήκοος και διαμένουν στις κατεχόμενες περιοχές. Ωστόσο, δεν πρέπει να αγνοείται ότι, η διαίρεση της Κύπρου για πάνω από 50 χρόνια και ο τρόπος ανάπτυξης της τουρκοκυπριακής κοινότητας, αντικειμενικά καθόρισε την ομάδα των Τούρκων υπηκόων ως την κύρια ομάδα αλληλεπίδρασης των Τουρκοκυπρίων για δεκαετίες. Παράλληλα, το άνοιγμα των οδοφραγμάτων δημιούργησε νέες κοινωνικές συνθήκες, οι οποίες συνδράμουν στην αλληλεπίδραση των ατόμων σε πολλαπλά επίπεδα, με ένα από αυτό να είναι και το επίπεδο των ατομικών σχέσεων και τη δημιουργία οικογένειας. Είναι καθόλα κατανοητό ότι η παραχώρηση της κυπριακής υπηκοότητας σε παιδιά με τον ένα γονέα Τούρκο υπήκοο εγείρει πολιτικά ζητήματα, αφού μπορεί να ερμηνευθεί ως αποδοχή των τελεσμένων της εισβολής. Αποτελεί ένα ζήτημα το οποίο απαιτεί ευαίσθητους χειρισμούς, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τα ανθρώπινα δικαιώματα, όσο και τις παραβιάσεις που επήλθαν λόγω της τουρκικής εισβολής. Επιφυλάσσομαι ωστόσο να τοποθετηθώ επί του θέματος όταν θα ληφθεί απάντηση από την αρμόδια Αρχή.

ΣΤ. Κατακλείδα

13. Το παρόν Πόρισμα¹⁹ διαβιβάζεται στον Υπουργό Εσωτερικών και στο Υπουργικό Συμβούλιο και κοινοποιείται στον Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών, στη Γραμματεία Υπουργικού Συμβουλίου και στη Διευθύντρια Αρχείου Πληθυσμού για δικές τους ενέργειες στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Παράλληλα, κοινοποιείται στον Πρόεδρο και Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών και στην Πρόεδρο και Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, για σκοπούς κοινοβουλευτικού ελέγχου. Το παρόν Πόρισμα κοινοποιείται παράλληλα στην Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στην Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στην Κύπρο, στους ΜΚΟ Cyprus Refugee Council,

¹⁹ Το παρόν Πόρισμα θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού www.childcom.org.cy στο σύνδεσμο «Επίσημες Θέσεις, Εκθέσεις και Πορίσματα της Επιτρόπου».

Association of Uncredentialeds Cyprus και Caritas Cyprus καθώς, επίσης, στις 62 οικογένειες των παιδιών που υπέβαλαν τα παράπονα για σκοπούς ενημέρωσης.

Δέσπω Μιχαλίδου
Επίτροπος Προστασίας των
Δικαιωμάτων του Παιδού

Λευκωσία, Φεβρουάριος 2025

Αρ. Φακ. ΓΕΠ: 11.11.056